

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Ингеборг Братоева-Даракчиева, Институт за изследване на изкуствата – БАН

По конкурса за заемане на академичната длъжност *професор*, за професионално направление 8.4. Театрално и филмово изкуство, научна специалност Кинознание, киноизкуство и телевизия: филмово и телевизионно операторство, обявен от НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“ – София, в Държавен вестник, бр. 109/21.12.2021 г.

В конкурса участва един кандидат, доц. д-р Мартин Венец Димитров, който е представил реализирани авторски продукти в областта на киноизкуството и телевизионното кино, а също така и статии и доклади, публикувани в специализирани издания в областта на изкуствата и ръкопис на монографичен труд „Смисъл и еволюция в творчеството на филмовия оператор“.

Наукометричната карта на кандидата е попълнена коректно и е подкрепена от съответните доказателства. Доц. Димитров безусловно събира необходимия брой точки за процедура за заемане на академичната длъжност *професор*. По показателите „Реализиран авторски продукт в областта на изкуствата“, „Реализиран кратък авторски продукт в областта на изкуствата“ и „Награди“ тези точки няколкократно надхвърлят минималните изисквания.

И това не е неочаквано за един от най-активно работещите и награждавани български оператори. Започнал творческия си път през 1991 г. като отговорен оператор на популярната студентска програма „Ку-ку“, Мартин Димитров е отговорен оператор на десетки телевизионни предавания, главен оператор на 37 документални, на 17 игрални филма, на първия български мегасериал (76 серии) „Хотел България“ (2004), на някои от сериите на любимия на публиката сериал „Откраднат живот“ и на над 180 рекламни клипа.

Работейки във всички области на екранното изкуство, доц. Димитров е избрал за представянето си на конкурса три от игралните филми, които е заснел като главен оператор – „Мъж за милиони“ (2006), реж. Любомир Халачев; „Писма до Антарктида“ (2019), реж. Станислав Дончев, за който получава Специалната награда на журито на 9-тия международен фестивал за телевизионни и филмово операторско майсторство „Златно око“ в Тбилиси, Грузия; и „Сбогом, Джони“ (2020), реж. Константин Буров. И в трите филма Мартин Димитров категорично демонстрира едно от най-важните професионални умения в операторската работа – вещината, с която работи с осветлението. Веднага трябва да се отбележи, че това не е самоцелна демонстрация на собствения талант, а личи, че е произлиза от изключителното му внимание към актьорите и е подчинено на работата му с тях – на майсторството, с което успява да ги портретира. Също толкова ярко е и умението му да

създава с атмосфера в малки пространства на реални домове. Това се вижда особено ясно в „Писма до Антарктида“, където работи в много разнородни пространства, от изчистен съвременен интериор до затрупаната с предмети българска база на Антарктида.

Искам специално да се спра и на майсторството, с което Мартин Димитров се изявява в документалното кино. В „Блян за щастие“ (2016) и в „Малката маркиза“ (2021) на Станислав Дончев, операторът изключително умело успява да установи визуален баланс между стила на възстановките, представянето на историческите документи, „оживяването“ им чрез светлината, и изграждането на образите на коментаторите на събитията. Резултатът от този похват е силно емоционално въздействие върху зрителите.

Именно въпросът за ролята на автора на изображението, не само при създаването, но и при възприемането на филма от страна на публиката е централен въпрос в теоретичните разработки на Мартин Димитров – както в публикациите му в специализираните научни издания, така и в предложената в ръкопис монография „Смисъл и еволюция в творчеството на филмовия оператор“ (2022). Монографията представлява първият труд на български език върху спецификата на операторското майсторство, в който мястото на филмовия оператор в игралното кино се разглежда не като задължение на технически изпълнител, а като позиция на творец, който влага в изображението своето вътрешно отношение. Тази еволюция на разбирането за работата на оператора от регистратор към автор на кинематографичния образ доц. Димитров оригинално преплита с въпроса за смисъла на изображението изобщо.

Този текст се отличава с рядко съчетание между високи практически умения, шлифовани в постоянна творческа практика и задълбочено осмисляне на тънкостите на операторската професия. (Въпреки категоричното несъгласие на Мартин Димитров операторското творчество да бъде наричано „професия“). Говорейки от първо лице за психологията на твореца оператор, авторът търси същността на „духа, вложен в операторската работа“. Монографията е оригинален опит да се представят и анализират предизвикателствата пред човека зад камерата, пред „този, който реално създава филмовия образ“. Високо оценявайки оригиналността на работата, бих искала да отправя една препоръка. При подготовката на текста за издаване като книга, там където става дума за това, че е първи труд по никога не развивана тема да се добави „на български език“ или „в България“, за да се избегне крайността в настояването за уникалност.

И най-накрая, но не по значение, искам да отбележа активната педагогическа дейност на доц. д-р Мартин Димитров, който преподава в НАТФИЗ от 2008 г. до днес, а от 2020 е и ръководител на катедра „Филмово и телевизионно операторство и фотография“. Той е автор на седем основни курса в специалността „Филмово и телевизионно операторско майсторство“, в които успешно е съчетал изводите от големия си практическия си опит със задълбочено теоретично осмисляне.

В заключение бих искала категорично да заявя, че предвид сериозната, целенасочена, плодотворна и теоретично осмислена творческа работа и доказаните педагогически възможности, доц. д-р Мартин Венец Димитров има всички необходими качества да заеме

академичната длъжност *професор* и убедено предлагам на научното жури да подкрепи неговата кандидатура в този конкурс, и на Академичния съвет на НАТФИЗ да го утвърди на академичната длъжност *професор*. Убедено гласувам с *да*.

13.05.2022 г.

Проф. д-р Ингеборг Братоева-Даракчиева